

Κράτος, ΜΚΟ και αλληλεγγύη στην Ειδομένη

Σωματείο Βάσης Εργαζομένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων
Ακολουθεί κείμενο μελών μας και εργαζομένων σε ΜΚΟ, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Ειδομένη τουλάχιστον το τελευταίο επτάμηνο.

Τα κύματα προσφύγων ήταν γεγονός στο χωριό της Ειδομένης από πολύ νωρίτερα, ωστόσο η δράση των ΜΚΟ οργανώθηκε πιο συστηματικά από το Σεπτέμβρη του 2015. Οι οργανώσεις αρχικά παρατηρώντας τις ενέργειες εθελοντών και αλληλέγγυων πολιτών στα σημεία διαφυγής ανέλαβαν βαθμηδόν καθήκοντα στο πεδίο δράσης, καταλήγοντας σήμερα να έχουν αναλάβει εργολαβικά την κάλυψη η κάθε μία ενός τομέα αναγκών (διανομή φαγητού, καταγραφή περιστατικών, φύλαξη ανηλίκων), εκτοπίζοντας κατά κάποιον τρόπο τους εθελοντές και αλληλέγγυους, που λόγω και της αύξησης του πληθυσμού των προσφύγων δεν ήταν σε θέση να καλύψουν το σύνολο των αναγκών.

Η παρουσία των προσφύγων στην Ειδομένη άνοιξε ένα τεράστιο πεδίο επιχειρηματικής δραστηριότητας για τις διάφορες οργανώσεις, κυβερνητικές και μη, όσο και για ιδιωτικές επιχειρήσεις και πάντα με την ανοχή ως και την εύνοια των ελληνικών αρχών.

Για παράδειγμα, καθώς ο πληθυσμός στο λεγόμενο καταυλισμό στα σύνορα της Ειδομένης αυξανόταν και οι υπάρχουσες υποδομές ήταν ανεπαρκείς για τη φιλοξενία όλων, τα λεωφορεία που κατέφθαναν στο Νομό Κιλκίς παρέμεναν στάσιμα σε ένα ιδιωτικό πρατήριο βενζίνης περίπου 20χλμ μακριά από την Ειδομένη, το οποίο χρησίμευσε ως ενδιάμεσος προσωρινός σταθμός έως ότου μεταβούν στα σύνορα. Ωστόσο, καθώς διέσχιζαν τα σύνορα ολοένα λιγότεροι πρόσφυγες και με ολοένα επιβραδυνόμενους ρυθμούς, η προσωρινή παραμονή των προσφύγων στο πρατήριο διαρκούσε σταδιακά από πολλές ώρες ως πολλές μέρες, φέρνοντάς τους αντιμέτωπους με την κόπωση, το κρύο, την πείνα και μία σειρά δυσκολιών που σχετιζόνταν άμεσα με την έλλειψη καταλύματος .

Σε απόπειρες εθελοντών, αλληλέγγυων πολιτών αλλά και εργαζομένων σε ΜΚΟ να προσεγγίσουν το πρατήριο για να μοιράσουν τρόφιμα στους πρόσφυγες, ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης αρνήθηκε, επικαλούμενος το δικαίωμα προστασίας του κέρδους και της επιχείρησής του. Η μοναδική επιλογή που έμενε για τους πρόσφυγες ήταν η κατανάλωση των προϊόντων που πωλούνταν στο πρατήριο, το οποίο έλαβε διαστάσεις μονοπωλίου στην περιοχή. Η επιλογή των αρχών να παρατείνουν την αναμονή των ανθρώπων σε μία ιδιωτική επιχείρηση, η οποία μάλιστα αρνήθηκε την παροχή βοήθειας, εφόσον αυτή θα επέφερε ζημία στη δραστηριότητά της, δε μας αφήνει έκπληκτους. Την ανάγκη παραμονής των ανθρώπων εκεί ως μόνη λύση, καθώς και τα κίνητρα της επιλογής της συγκεκριμένης επιχείρησης για αυτό το σκοπό, τολμούμε να τα αμφισβητήσουμε.

Πέρα από τον ανήθικο χαρακτήρα της επιλογής που περιγράφεται παραπάνω, διαφαίνεται ακόμη ένα χαρακτηριστικό: αυτό της επικινδυνότητάς της. Καθώς δεν υπήρχε μέριμνα για τη θέρμανση των ανθρώπων στην περιοχή, εκείνοι άναβαν φωτιές στο χώρο του πρατηρίου, θέτοντας όλους τους παρευρισκόμενους σε άμεσο κίνδυνο.

Επιπρόσθετα, με την πάροδο του χρόνου παρατηρείται το φαινόμενο αποκλεισμού σταδιακά διαφορετικών εθνικοτήτων από τη διέλευση των συνόρων. Την αρχική διάκριση των προσφύγων σε SIA (Syria, Iraq, Afghanistan) και non-SIA πληθυσμούς, ακολούθησε η

απαγόρευση της διέλευσης των Αφγανών, ενώ σήμερα, από τους 14.000 ανθρώπους που διαμένουν στα σύνορα της Ειδομένης, διέρχονται πια ελάχιστοι και όχι καθημερινά.

Αποτελεί γνωστή είδηση πλέον ότι στα σύνορα ανθεί το οργανωμένο έγκλημα, με τις επιχειρήσεις διακίνησης των ανθρώπων, τις επαναπροωθήσεις των αποκλεισμένων από τη διέλευση προσφύγων πίσω στην Ελλάδα και τις παράλληλες αναφορές για κλοπές, βασανιστήρια και ξυλοδαρμούς από ένστολους να αποτελούν κάποια από τα χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Σε όλα αυτά τα γεγονότα η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει υπάρξει μάρτυρας και μάλιστα καταγράφει αναλυτικά το σύνολο σχεδόν των περιστατικών αναφερόμενης βίας. Ωστόσο, ο ρόλος της παραμένει αυτός του παρατηρητή, καθώς δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια ικανή να περιορίσει –αν όχι να εξαλείψει- τα φαινόμενα αυτά.

Η επιλογή των ΜΚΟ να μην τοποθετούνται πολιτικά, παρά μόνο να ακολουθούν τις εξελίξεις και να παρευρίσκονται εκεί που «υπάρχει ανάγκη», συντάσσεται με την προσπάθειά τους να αυτοπαρουσιαστούν σαν απολιτικοί οργανισμοί. Θεωρούμε, ωστόσο, πως κάθε πράξη αποτελεί πολιτική πράξη και πως η παραπάνω προσπάθεια τις καθιστά συνένοχες στην εμπορευματοποίηση μεταξύ άλλων και του προσφυγικού ζητήματος και κατ' επέκταση στην εκμετάλλευση των θυμάτων της κρίσης αυτής.

Η άλλη πλευρά αυτής της νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας και κατά πολύ περισσότερο αθέατη από την πρώτη που περιγράφεται παραπάνω, είναι οι σχέσεις εργασίας που επικρατούν σε αυτές τις οργανώσεις, οι συνθήκες εργασίας δηλαδή με τις οποίες θεωρητικά πραγματώνεται αυτός ο ανθρωπισμός και η προσφορά στις διάφορες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Σύμφωνα λοιπόν με τις ίδιες τις ΜΚΟ, ο ρόλος δημιουργίας τους σε καιρούς σαν τους σημερινούς στοχεύει στην ανακούφιση και την κάλυψη αναγκών κοινωνικών ομάδων όπως αστέγων, μεταναστών και προσφύγων, αφού οι περισσότερες δραστηριοποιούνται με επίκεντρο τον άνθρωπο, και, σε πολλές περιπτώσεις, βασίζονται στον εθελοντισμό πολιτών, οι οποίοι προσφέρουν με ποικίλους τρόπους/όρους την εργασία τους. Το υψηλό αίσθημα ευθύνης προς το κοινωνικό σύνολο, η αυταπάρνηση και η ταύτιση με το ιδεώδες της οργάνωσης αποτελούν τη βάση για να εργαστεί κανείς, εθελοντικά πάντα, σε μία από αυτές τις οργανώσεις, ενώ η «συσσώρευση πλούτου» (βλ. πληρωμή) και το ωράριο πολλές φορές είναι ήσσονος σημασίας, αφού πρόκειται για ανθρωπιστική υπόθεση. Επίσης η ανάπτυξη δραστηριοτήτων με αυτό το αντικείμενο (ανθρωπισμός- εθελοντισμός) και με τους συγκεκριμένους όρους αποτελεί τη συγκρότηση μιας επιχειρηματικής κατεύθυνσης γύρω από την αναδυόμενη στους καιρούς της κρίσης «κοινωνική οικονομία», η οποία οφείλει να καλύψει τα κενά που αφήνει η κρατική μηχανή και προσφέρει τη δυνατότητα να ξεκινήσει κανείς την εργασιακή του εμπειρία και να χτίσει καριέρα με ανθρωπιστικά παράσημα.

Εμείς ως εργαζόμενοι, ωστόσο, αντιλαμβανόμαστε διαφορετικά αυτές τις «ευκαιρίες». Η συσπείρωση όλων αυτών των, ανθρωπιστών – επιστημόνων – διανοούμενων, αλλά κυρίως επιχειρηματιών για να μη ξεχνιόμαστε, και η διάνοιξη νέων πεδίων δε σημαίνει για εμάς τίποτα παραπάνω από μια συνολική επεξεργασία νέων μορφών εκμετάλλευσης τόσο των εργαζομένων όσο και των χρηστών των υπηρεσιών που αυτοί προσφέρουν. Η εθελοντική και ανασφάλιστη εργασία ως προϋπόθεση για μελλοντική πρόσληψη, οι συμβάσεις έργου και η αντίληψη των εργαζομένων ως «συνεργατών» και όχι μισθωτών, οι πολύμηνες

καθυστερήσεις μισθών και οι απλήρωτες υπερωρίες είναι η βασική εργασιακή συνθήκη. Παρά το ότι αυτά αποτελούν χαρακτηριστικό σχεδόν όλων των επιχειρήσεων, η μεγαλύτερη επιτυχία των ΜΚΟ βρίσκεται στο επιχείρημα πως η συνθήκη αυτή πρέπει να γίνεται δεκτή με στωικότητα καθώς η εξυπηρέτηση και κάλυψη των αναγκών του πληθυσμού την ξεπερνάει.

Έτσι θεωρητικά προκύπτει μια τεράστια αντίθεση, ανάμεσα δηλαδή στην αναζήτηση ευνοϊκότερων συνθηκών εργασίας και το ίδιο το αντικείμενο εργασίας στις οργανώσεις αυτές. Αντίθεση η όποια εύκολα αίρεται για όσους έχουν μάθει πως η ταξική αλληλεγγύη δεν ανακαλύφθηκε από τις ΜΚΟ ούτε πραγματώνεται με παχυλά ευρωπαϊκά κονδύλια και selfie με τους μετανάστες. Το επιχείρημα του ανθρωπισμού και της αλληλεγγύης από την πλευρά των διοικήσεων απέναντι στην οποιαδήποτε εργατική διεκδίκηση δίνει και παίρνει και μάλιστα με επιτυχία καθώς πατάει στην ευαισθησία και την ηθική των εργαζομένων απέναντι στους χρήστες υπηρεσιών. Σ' αυτό το ίδιο επιχείρημα όμως βρίσκεται η δική τους τεράστια αντίφαση αφού δεν είναι λίγες οι φορές που οι διοικήσεις των ΜΚΟ καταπατούν εργασιακά δικαιώματα, έχουν επιδοθεί σε εκδικητικές απολύσεις συνδικαλιζόμενων εργαζομένων τους και είναι πρωτοπόρες στην εφαρμογή των νεότερων αντεργατικών νόμων.

Η απασχόλησή μας στους παραπάνω οργανισμούς δε συνεπάγεται σε καμία περίπτωση την επιδοκίμασία του τρόπου λειτουργίας τους. Για εμάς οι εργατικές διεκδικήσεις είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την ταυτόχρονη κριτική στο ίδιο το περιεχόμενο της εργασίας (μας). Δεν έχουμε την παραμικρή ψευδαίσθηση ότι ασκούμε φιλανθρωπικό έργο, δεν είμαστε εθελοντές, όπως έντεχνα προβάλλεται από τις ίδιες τις οργανώσεις, ούτε πιστεύουμε ότι η αλληλεγγύη εκφράζεται με οκτάωρα ωράρια, ή με σχέσεις εργασίας. Αμφιβάλλουμε για το αν μία επιχείρηση, η οποία έχει άμεσο κέρδος από περιόδους και περιοχές κρίσεων, επιθυμεί ουσιαστικά την επίλυση των κρίσεων αυτών που αν μη τι άλλο, πολλαπλασιάζουν τον κύκλο εργασιών της – και σε τελική ανάλυση – τα έσοδά της.

Πηγή: <http://svemko.espivblogs.net/?p=718>